

Pawłokoma – konflikt polsko-ukraiński

Historia

Wieś na Podkarpaciu w gminie Dynów, przed wojną zamieszkała przez ludność ukraińską i polską, z wyraźną przewagą Ukraińców. W marcu 1945 r. [już po przejściu frontu i ustanowieniu na okolicznych terenach polskiej władzy – miejscowi Polacy przy wsparciu poakowskiego oddziału por. Józefa Bissa „Wacława” zamordowali – według różnych szacunków – **od 150 do 366 osób** spośród ukraińskiej ludności wsi, w tym kobiety i dzieci. Relacje ukraińskich świadków masakry wspominają o torturach, którymi poddawano część ofiar przed ich rozstrzelaniem strzałami w tył głowy.

Przyczyny tej zbrodni nie są do końca jasne. Polscy świadkowie – mieszkańcy wsi – twierdzą, że doszło tam do akcji odwetowej za morderstwa UPA na miejscowych Polakach. Bezpośrednio przed masakrą Ukraińcy mieli uprowadzić kilkunastu polskich mieszkańców wsi. Przed egzekucją przesłuchiowano ukraińskie ofiary, pytając o miejsce przetrzymywania bądź pochówku uprowadzonych. Nikt z Ukraińców nie udzielił odpowiedzi na te pytania. Nie jest zresztą wykluczone, że uprowadzenie kilkunastu mieszkańców Pawłokomy, o które Polacy winili miejscowych Ukraińców, było dziełem operującego w pobliżu oddziału NKWD.

Bez względu na bezpośrednie okoliczności mordu w Pawłokomie, nie ulega wątpliwości, że nie było to zdarzenie odosobnione czy wyjątkowe. Konflikt polsko-ukraiński, któremu ani niemieckie, ani radzieckie władze wojskowe nie umiały [bądź nie chciały] zapobiec, prowadził do czystek etnicznych po obu stronach. W trakcie rzezi wołyńskich UPA podjęła próbę całkowitego usunięcia Polaków z terenów planowanego państwa ukraińskiego. Z drugiej strony, na terenach gdzie większość ludności stanowili Polacy, wypędzano na wschód i mordowano Ukraińców.

Maciej Górny

Pamięć

W lipcu 2003 r. ówczesni prezydenci Polski i Ukrainy: Aleksander Kwaśniewski i Leonid Kuczma odsłanili obelisk poświęcony kilkuset Polakom pomordowanym w wołyńskiej [obecnie ukraińskiej] wsi Pawliwka. W maju 2006 r. w Pawłokomie po polskiej stronie granicy doszło do spotkania prezydentów Lecha Kaczyńskiego i Wiktora Juszczenki, którzy odsłanili wykonany na Ukrainie obelisk poświęcony 366 ukraińskim ofiarom masakry. Jest to pomnik w kształcie krzyża, obok którego znajduje się

płyta z listą zamordowanych.

Maciej Górny

Informacje praktyczne

Pawłokoma – konflikt polsko-ukraiński

Dojazd: Pawłokoma leży na skraju Parku Krajobrazowego Pogórza Przemyskiego, ok. 7 km na wschód od Dynowa (dojazd drogą lokalną).

Pawłokoma, Polska